

Bijbelstudie over Marcus 7:24-30

Een Bijbelstudie rondom racisme en discriminatie

Bekijk ook de algemene handleiding voor een contextuele bijbelstudie. Daar vindt u algemene aanwijzingen ter voorbereiding en om de bijbelstudie te leiden.

Deze studie is gemaakt door Hanna Wapenaar en Sietske Blok. Wij zijn uitgezonden naar het UJAMAA centre in Zuid-Afrika en CEBI, Centrum voor Bijbelse Studies, in Brazilië. Twee organisaties werkzaam met contextueel Bijbel lezen. Onderdeel van deze methode van lezen is kritisch kijken naar de maatschappij en haar analyseren. Waar is transformatie nodig? In Nederland is er meer en meer aandacht in de media rondom racisme en discriminatie. Een ingewikkeld onderwerp waar ook wij geen antwoord op hebben. Wel zouden we hier graag het gesprek over willen stimuleren. Juist ook binnen de kerk. Misschien kan de Bijbel ons verder helpen hier over na te denken. Bij dezen doen wij een voorstel.

Stap 1 Opening

Welkom en liturgisch moment

Heet iedereen welkom en steek een kaars aan. Neem mij aan zoals ik ben (Iona) of Laudate Omnes Gentes (Taizé) zijn mooie liederen om mee te beginnen en beide te vinden in het nieuwe liedboek. Spreek een gebed uit.

Vraag mensen iets te vertellen over hun volledige naam. Zijn mensen vernoemd? Hebben mensen bijnamen? Welke namen klinken op de achtergrond? Waar komen mensen vandaan?

SEE

Stap 2 Introductie en context

Verdeel de groep in groepjes van 3 of 4 mensen. Lees samen een artikel of nieuwsbericht dat gaat over racisme. In onze voorbereiding kwamen wij verschillende artikelen tegen, zoals 'Witte mensen moeten eens luisteren' via nrc.nl. Wij stellen hier het artikel 'Onbevooroordeeld debatteren over alledaags racisme, kan dat?' van Karel Smouter voor (Te vinden via decorrespondent.nl). Voel u ook vrij een andere keuze te maken wanneer dat gepast en gewenst is. Het onderwerp is hoogst actueel. Geef de mensen de tijd het artikel te lezen.

Deel papier en pennen uit. Vraag mensen een mindmap te maken naar aanleiding van het artikel. Wat roept het artikel op? Probeer dat eens verder uit te pluizen door andere woorden te verbinden. Deel deze mindmaps met elkaar. Het is een manier om te verkennen hoe mensen aankijken tegen het debat rondom racisme en discriminatie. Wat leeft er? Verzamel de reacties op een flipover.

JUDGE

Stap 3 De Bijbel openen

Lees samen Marcus 7: 24-30. Laat iemand het verhaal voorlezen of lees om de beurten een vers.

Stap 4 De tekst bestuderen

Vraag: waar gaat dit verhaal over? Verzamel de antwoorden op een flap-over.

Stap 5 In kleine groepjes de tekst bestuderen

Verdeel de groep opnieuw in groepjes en geef hen de volgende vragen mee:

1. Welke personages komen in deze tekst voor en wat doen ze? Kijk eens goed naar de werkwoorden in deze tekst.
2. Wat zijn de verschillen tussen Jezus en de vrouw waardoor hun ontmoeting zo bijzonder en gecompliceerd is?
3. Waarom wijst Jezus haar in eerste instantie af? (vers 27)
4. Wat impliceert Jezus met zijn uitspraak? (vers 27)
5. Hoe reageert de vrouw?
6. Waarom verandert Jezus van gedachten?

ACT

Stap 6 Terugkoppeling vanuit de kleine groepjes naar de grote groep

Kom terug in de grote groep en vraag de groepjes hun werk te presenteren. Wat valt op in de antwoorden? Wat blijft er haken?

Kijk nog eens met elkaar naar v.27-v.28. (Als er genoeg tijd is, in groepjes)

1. Herkennen we deze uitspraak in onze eigen tijd?
2. Wie eten vandaag de broden? Wie zijn vandaag de honden? Wie eten vandaag de kruimels? Wie smeken er vandaag?
3. Wat is er nodig voor verandering?

Stap 7 Terugkoppelen aan eigen leven en context

Wat voor ervaringen roept deze tekst op?

Wat betekent deze avond samen voor onze dagelijks leven?

Stap 8: Afsluiten

Vraag de mensen in de kring te komen. Steek allemaal je rechter hand uit als een vuist met de duimen horizontaal naar links. Pak de duim van de persoon rechts van je met die rechterhand zodat er een cirkel van handen ontstaat. Spreek een gebed uit en nodig de deelnemers uit om voorbeden te doen.

Zing hetzelfde lied als dat in het begin gezongen is.

Bijlagen

Achtergrond informatie voor de facilitator

De ontmoeting tussen de vrouw met een bezeten dochter vinden we in Marcus 7: 24 – 30 en Matteüs 15: 21-28. Lukas kent dit verhaal niet. Lukas heeft wellicht een meer universeel perspectief op de missie van Jezus, kijk maar naar het geslachtsregister in Lukas 3, de gehele schepping wordt daarin meegenomen.

Jezus trekt verder en komt in een 'heidens' of 'niet joods' gebied. Hij is daar niet om mensen te bekeren / het goede nieuws te verkondigen want hij trekt in een huis en laat liever niet weten dat hij daar is. De vrouw is een vreemdeling en gaat naar het huis waar Jezus zich verborgen houdt. Het was niet gebruikelijk dat een vrouw een huis in gaat om een man te bezoeken. En dan ook nog eens een vrouw die geen Jodin was, maar onrein, een heiden in de ogen van de joden. Ze vraagt Jezus om hulp, haar kind is ziek, door een onreine geest. Ze heeft hulp nodig en blijkbaar is er niemand anders in de buurt die haar dochter kan helpen.

Eerder, in hoofdstuk 7, lezen we over een discussie tussen Jezus en de Farizeeën en enkele schriftgeleerden over verschillende gebruiken en geboden rondom rein- en onreinheid. Jezus benadrukt dat het om het innerlijk van een mens gaat, om zijn/haar hart, om zijn/haar motivatie. Niet om tijd- en cultuurgebonden regels. Des te gekker dat hij deze (onreine) vrouw afwijst. Wijst Jezus de vrouw geheel af of gaat er eerder om dat de kinderen éérst zullen eten?

Gedraagt Jezus zich als de blanke man die vreemd gebied binnengaat en handelt alsof hij er de baas is? Oordelend over waardig en onwaardig, superieur en inferieur, over incrowd en outcrowd?

Het woord demon komt van het griekse daimon. Dit woord is afgeleid van het werkwoord dai = delen. De daimon verdeelt, verscheurt het kind, verscheurt de moeder. Er heerst een verdeling: jood/niet jood, man/vrouw, bekend/vreemd en na de reactie van de vrouw zegt Jezus dat de demon weg is. Is de verdeling opgeheven?

Delen van ervaringen uit Zuid-Afrika en Brazilië

Brazilië presenteert zichzelf graag als een regenboognatie. Ondertussen kan je toch het beste blank zijn. Het schoonheidsideaal is lichte ogen en blonde haren. Steeds krijg ik te horen hoe mooi ik wel niet ben. Het parlement zit vol blanke mensen, en de gevangenis vol zwarte mensen. Als zwarte jonge man loop je een groot risico slachtoffer te worden van (politie) geweld. In een land dat ook nog eens bol staat van seksisme staan zwarte vrouwen op de laagste trede van de maatschappelijke ladder. In april 2016 verscheen er bij CEBI een themanummer van het maandblad Por Trás da Palavra (*Achter het woord*) over de zwarte vrouw in Brazilië. Daarin las ik het volgende: Om de Bijbel te kunnen lezen vanuit het perspectief van een zwarte vrouw is het belangrijk de volgende categorieën in acht te nemen: Het lichaam. Het dagelijks leven. Sekse, klasse en etniciteit. De tekst lezen vanuit deze realiteiten maakt het mogelijk het levens van zwarte vrouwen serieus te nemen en de Bijbel werkelijk een stem van bevrijding te laten zijn.

Ook **Zuid Afrika** is een regenboognatie. Tot 1994 waren er alleen blanken aan de macht en werden ander-gekleurden onderdrukt. Dat is nog steeds voelbaar want een minderwaardigheidscomplex, opgebouwt over honderden jaren, is niet snel uit het systeem te krijgen. Er zijn veel vooroordelen over mensen met andere huidskleur. Toen ik een auto kocht vroeg men: 'toch niet bij een Indier?' Als ik met een vriend uit ga vraagt men: 'een zwarte?' Ook hoor ik opmerkingen dat alle blanken racist zijn en zo kan ik nog wel even doorgaan. Als ik met mensen in gesprek ga blijkt al snel dat ze geen idee hebben wat er precies in het andere kamp gebeurde tijdens de jaren van Apartheid tot en met nu. Men blijft vasthouden aan de vooroordelen maar ziet ook in dat ze zo niet verder vooruit komen. Er is de angst voor het wegzakken in een 'het is nu onze tijd!' gevoel, waarbij de toekomst van het land op het spel staat omdat men liever kijkt naar het persoonlijk gewin. Het blijft een verdeling in 'wij/zij' in plaats van samen.

Wat ook steeds terug komt is 'het uitverkoren volk zijn', God schiep de hele wereld maar kiest de Israëlieten als zijn volk. Wat houdt het in om uitverkoren te zijn? Ik moet dan gelijk denken aan een Thee gesprek hier (Ik schreef een blog over gesprekken tijdens de thee, te vinden op de website van Kerk in Actie), dat de (zwarte) mensen Mandela als Mozes zagen en nu wachten op een opvolger, zwerfend in de woestijn als uitverkoren volk. Ook de eerste Nederlandse immigranten (vluchtelingen) die aankwamen in dit prachtige land beleefden hun vlucht als een exodus en de aankomst in Zuid-Afrika als een aankomst in een door God gegeven beloofde land. Heel gevaarlijk, zo'n uitverkoren-volk gevoel want dat versterkt het Wij/Zij idee. Wij uitverkoren, wij meer waard, wij mogen want...etc.